

PHA 204 EPİ-PALEOLİTİK DÖNEMDE ANADOLU-YAKINDOĞU ARKEOLOJİSİ
KONU 5: ZAGROS BÖLGESİ EPİ-PALEOLİTİK DÖNEM KÜLTÜR
KOMPLEKSLERİ

- **Zarzian**

Baradostian, Zagroslar'ın üst Paleolitik geleneğidir. Bunun akabinde *Zarzian* endüstrisi gelişmiştir. Ancak, *Zarzian* endüstrisi *Baradostian*'den türememiştir (ancak kimi araştırmacılar, bu endüstrinin *Baradostian*'den geliştiğini savunurlar). *Zarzian*, Zagros kültür silsilesi içinde yer alan gerçek bir Epi-paleolitik kültür kompleksidir. İlk olarak Garrod tarafından Zarzi yerleşiminden tespit edilmiştir. *Zarzian* yerleşimleri, genellikle Zagros Dağları'nın vadileri boyunca konuşlanmış olup, denizden 750 ile 1300 metre rakımları arasında yükseltiler gösterirler. Tipik *Zarzian* veren diğer yerleşimler arasında Palegawra Mağarası ve Shanidar B2 tabakasını da örnek olarak gösterebiliriz.

Epi-paleolitik kültür kompleksi olarak bilinmesi ve tanımlanmasına karşın *Zarzian*, yoğun bir mikrolitik endüstri içermez. Zarzi yerleşimindeki mikrolitler, toplam yontmataş endüstrinin %25'inden daha az bir oranla temsil edilirler. Buradan ele geçen yontmataş endüstri; çoğunluğu çontuklular, dişlemeliler, ön kazıyıcılar ve diğer kazıyıcı aletler ile az miktarda taş kalemler, burgu deliciler, sırtlı dilgiler ve omuzlu uçlardan oluşur.

- **Zawi Chemi Shanidar/Karim Shahir**

Zagroslar'daki Epi-paleolitik sonu Neolitik öncesi bir kompleks olan bu oluşum, Solecki'ler tarafından Protoneolitik olarak önerilmiştir. En tipik yerleşimleri; Shanidar Mağarası, Zawi Chemi Shanidar ve Kharim Shahir'dir. Bu aşama içerisindeki en önemli özellik, avcı-toplayıcı yaşam biçiminden besin üretimi aşamasına geçiş olgusudur.

Zawi Chemi Shanidar açık hava yerleşiminde yuvarlak planlı yapılarla karşılaşılır. Bu kompleks içerisinde Neolitik tarzda yeni aletler de yer alır. Bunlar arasında; öğütme taşları, ezgi taşları, uçları cilalanmış yontmataş baltalar, yivli taşlar, kıyıcı aletler, çeşitli takılar, kemik ve boynuzdan aletler en önemli grupları oluştururlar.

Yararlanılan Kaynaklar:

- ✓ Metin Kartal, 2009, Türkiye'de Epi-paleolitik Dönem: Son Avcı-Toplayıcılar